

Có nên lập Tòa án dành riêng xét xử tội phạm vị thành niên?

Nhiều người lo lắng "trẻ con bây giờ phạm tội nhiều hơn ngày xưa", "dạy con bây giờ khó quá"... Vì sao? Tôi xin trình bày suy nghĩ có tính lý giải của mình về vấn đề này. Mong các bạn đọc và chia sẻ.

Thứ nhất, tự bản thân trẻ vị thành niên (một nhóm xã hội đặc thù) phạm luật đã không tìm thấy niềm vui trong cuộc sống. Thêm nữa, rất có thể họ xuất thân trong gia đình mà sự gắn kết, chăm sóc lẫn nhau giữa các thành viên trong gia đình không được tốt. Về mặt tâm lý, giai đoạn trẻ ở tuổi vị thành niên là giai đoạn có những chuyển biến lớn đòi hỏi phải có những thích nghi đối với bên ngoài. Đối với trẻ, gia đình là đại diện cho thế giới rộng lớn xung quanh nó. Sự cảm nhận về thế giới, về xã hội và về chính bản thân của trẻ, sẽ được ảnh hưởng trực tiếp bởi thái độ, hành vi, niềm tin của bố mẹ chúng. Thông qua sự chăm sóc, nuôi dưỡng, qua cử chỉ, hành động... cha mẹ đã truyền đạt lại cho con cái những giá trị, niềm tin, thái độ và cả những tri thức về thế giới xung quanh, để trẻ phát triển mạnh khoẻ, thông minh, trở thành những công dân tốt sau này. Nhưng nếu sự chăm sóc không phù hợp (không được quan tâm, hoặc chăm sóc quá mức cần thiết) thì sẽ gây nên những stress nặng nề làm tổn thương sức khỏe tâm thần của trẻ. Trẻ dễ nảy sinh một số hành vi như chống đối,

NGÔ HẰNG

nói dối, thiếu tự tin, kém giao tiếp, bị động, thiếu hoà nhập, hay sợ hãi... Chăm sóc sức khỏe tâm thần tốt, có kế hoạch can thiệp sớm, các biểu hiện trên sẽ dần ổn định. Ngược lại, các hành vi trên sẽ tiến triển lệch lạc, dẫn đến rối loạn hành vi chống đối như bỏ nhà, trốn học, đi lang thang, trộm cắp... Hậu quả là một số trẻ đã tự tử hoặc nghiện hút, phạm tội ở tuổi vị thành niên.

Vấn đề đặt ra là, tại sao hiện tượng trẻ vị thành niên vi phạm pháp luật ngày càng gia tăng trong xã hội hiện đại? Rõ ràng, việc giáo dục con cái hiện nay không giống như trong xã hội truyền thống.. Về mặt tâm lý đặc trưng của trẻ bây giờ có nhiều mâu thuẫn: trẻ em lớn về mặt thể xác nhưng về mặt định hướng tâm lý chưa trưởng thành. Trong khi đó, nhiều gia đình lại làm cho trẻ không tự tin vào bản thân của chính mình, không biết mình lớn hay là còn bé. Rõ ràng là trong một xã hội "mở" như hiện nay, cha mẹ cần phải liên tục thích nghi để có phương pháp giáo dục con cái phù hợp.

Thứ hai, trên bình diện xã hội, một bộ phận thanh thiếu niên có thể đã mất lòng tin ở cuộc sống nói chung. Đây là một vấn đề rất nhạy cảm mà có lẽ chúng ta phải thừa nhận để có thể sớm tìm được những con đường, những giải pháp giúp cho nhóm xã hội

đặc thù này thoát khỏi những trạng thái tinh thần, tình cảm tiêu cực khi mới bắt đầu xảy ra đối với họ. Kinh tế thị trường với những mặt tiêu cực của nó hiện nay đang có những tác động mạnh mẽ vào thế hệ trẻ. Xác định một lý tưởng cho thanh thiếu niên bây giờ khó khăn hơn nhiều so với cách đây ba chục năm. Xã hội nhìn nhận đánh giá giá trị của con người cũng khác trước. Ai là hình mẫu lý tưởng? Người giàu có hay người học hành tử tế? Thế nào là người thành đạt? Trong điều kiện đó, khi trẻ vị thành niên rơi vào trạng thái tinh thần, tình cảm tiêu cực nếu không có định hướng đúng, kịp thời, họ sẽ rất dễ có những hành vi vi phạm pháp luật.

Thứ ba, xét trên khía cạnh văn hoá tinh thần, một nhóm nhỏ thanh niên thường có xu hướng sử dụng "tiểu văn hoá" của mình để "phản ứng" lại văn hoá chung của cộng đồng...

Một trong những khát khao của lứa tuổi vị thành niên là khao khát được khẳng định sự trưởng thành. Ngày xưa trong xã hội cổ truyền có những nghi lễ, lễ thức để đánh dấu sự trưởng thành của cá nhân như săn bắn được con thú rừng mang về... còn trong xã hội hiện đại nay thanh thiếu niên có nhiều cách, nhiều phương thức

để khẳng định sự trưởng thành của mình. Do đó, làm ngược lại ý của người lớn thì như là một cách thức để chứng tỏ sự độc lập của mình. Trong nhiều trường hợp, trẻ vị thành niên thực hiện hành vi vi phạm pháp luật như là để "khẳng định" mình, để "phản ứng" với người lớn.

Rõ ràng là, trẻ vị thành niên là một nhóm xã hội đặc thù với nhận thức còn rất non nớt, do đó không thể dồn hết trách nhiệm lên vai tội phạm vị thành niên khi họ phạm pháp mà không nhận thức được hoặc nhận

thức kém về hành vi của mình.

Ở Việt Nam hiện nay, không có tòa án dành riêng xét xử tội phạm vị thành niên. Trẻ em phải đối diện pháp đình với

Một phiên xét xử trẻ vị thành niên

thủ tục tố tụng dành cho người lớn. Lứa tuổi, nhận thức, điều kiện sống, hoàn cảnh phạm tội... tất cả chỉ là những tình tiết dừng lại ở mức độ "xem xét" khi hội đồng xét xử quyết định bản án. Có lẽ khi xét xử những vụ án có liên quan đến trẻ vị thành niên, dù ở vai trò bị cáo hay bị hại, cũng nên có tòa án dành riêng với những thẩm phán, luật sư, nhà xã hội học chuyên về nhóm xã hội đặc thù này. Có như thế, quyền lợi của các em mới được đảm bảo đúng đắn nhất. ■